

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

2024 m. liepos 16 d., Nr. 24-073VK

DĖL LIETUVOJE PAGAMINTO BIOMETANO ĮSKAIČIAVIMO Į TRANSPORTO SEKTORIAUS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ PANAUDOJIMO TIKSLUS

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, konsultacijų ciklo dėl ES Direktyvos dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją (toliau – Direktyva) perkėlimo į nacionalinę teisę kontekste kreipiasi dėl siūlymo „visas LT pagamintas ir į dujų tinkus patiektas biodujas (biometaną) įskaičiuoti į transporto sektoriaus tikslų įgyvendinimą taip užtikrinant pažangiųjų biodegalų tikslo įgyvendinimą“.¹

LVK atkreipia jūsų dėmesį, kad jeigu toks pasiūlymas būtų įgyvendinamas, jis reikšmingai sumažintų biometano gamybos Lietuvoje ekonominį pagrįstumą. Lietuvoje biometaną gaminančios įmonės, taip pat įmonės, kurios jau daro reikšmingas investicijas į biometano gamybą, siekdamos ateityje gauti naudos iš biologinės kilmės atliekų ar mažindamos savo CO₂ emisiją, prarastų reikšmingą dalį savo (potencialių) pajamų iš biometano tvarumo ar kilmės sertifikatų pardavimo.

Kitose valstybėse jau yra sukurta reikšminga paklausa biometanui, dėl ko kitų šalių degalų tiekėjai yra suinteresuoti pirkti biometaną (t.y. gamtines dujas). Įsigijus dujų, taip pat įsigijamas ir tvarumo arba kilmės sertifikatas. Pastarųjų vertė rinkoje yra reikšmingai didesnė, nei pačių gamtinių dujų – tvarumo ar kilmės sertifikato vertė gali būti 3–6 kartus didesnė nei pačių įsigijamų dujų (kaina priklauso nuo to, iš kokių atliekų biometanas yra pagaminamas bei paklausos ir pasiūlos balanso Vakarų Europos rinkose).

Investicijų į biometano gamybą tezė laikosi ant šių apskaičiavimų, kokios kainos gamintojai gali tikėtis parduodami biometaną Vakarų Europos biodegalų tiekėjams. Užskaičius biometaną Lietuvos transporto sektoriaus tikslų įgyvendinimui, parduoti dujų su tvarumo kilmės sertifikatu nebebūtų įmanoma, nes tokiu atveju CO₂ sutaupymai būtų užskaityti du kartus, o tai nėra leidžiama ES reguliavimo ir ISCC CO₂ apskaitos standartų. Jeigu patiektas biometanas būtų įskaičiuotas į transporto sektoriaus tikslų įgyvendinimą, tai greičiausiai lemtų biometano gamybą nuostolinga ir padarytų verslo atliktas investicijas niekinėmis.

Taigi, įgyvendinus minėtą pasiūlymą, arba 1) paskatos gaminti biometaną Lietuvoje kristų žemiau atsiperkamumo, dėl ko nebeliktų paskatos gaminti biometaną, arba 2) Lietuvai tektų nusimatyti atskirą biometano paklausą skatinantį subsidinį mechanizmą, o tai pareikalautų papildomų valstybės lėšų. Pažymėtina, kad Estija nacionaliniu lygiu yra taikiusi tokią subsidiją, kurios tikslas buvo garantuoti, kad biometano kaina rinkoje visais atvejais nebūtų mažesnė kaip 100 Eur/MWh (jei biometanas suvartotas transporto sektoriuje) arba 93 Eur/MWh (jei suvartotas kituose sektoriuose).² Tokiai schemai Estijoje buvo išleista 25,3 mln. Eur per 5 metus. Dėl Lietuvos ekonomikos dydžio ir dėl to, kad biometano gamybos pajėgumų plėtra artimiausiais metais sparčiai greitės, tikėtina, kad analogiška schema Lietuvoje kainuotų daugiau (pagal šiandien pagaminamas apimtis, analogiškos subsidijos poreikis siektų apie 8 mln. Eur per metus). Šiuo metu biometano gamybos skatinimas vyksta Vakarų Europos degalų tiekėjų sąskaita ir mokesčių mokėtojams nekainuoja.

¹ [RED III perkėlimo į nacionalinę teisę medžiaga](#)

² <https://elering.ee/en/biomethane-subsidy>; <https://altfuelscg.com/en/financing-and-incentive-programs/estonian-government-extends-support-to-biomethane-production-for-vehicle-use/>.

Be to, LVK nuomone, pasiūlymas galėtų prieštarauti Bendrosios rinkos taisyklėms. Laisvą be barjerų tarpusavio prekybą biodujomis Europos Sąjungoje įgalina integruotas ir bendras Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinklas, dėl kurio įmonės iš Vakarų Europos gali „virtualiai“ nusipirkti Lietuvoje į tinklą patiektą biometaną, ir pastarasis biometanas neturi keliauti pvz. iki Vokietijos, kad būtų užskaitomas suvartojimas Vokietijoje. Biometanas (gamtinės dujos) yra prekė, kaip ir bet kuri kita, kurią Lietuvos gamintojai turi teisę parduoti subjektams kitose Bendrosios rinkos šalyse. Jeigu tai nebūtų leidžiama, Lietuva galėtų pažeisti ES konkurencijos taisykles, įtvirtintas Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo.

Nepaisant šių ekonominių ir praktinių argumentų, LVK taip pat mano, kad siūlymas iš tiesų nėra leidžiamas Direktyvos, kurią ketinama perkelti į nacionalinę teisę. Nepaisant to, kad Direktyvos 25 str. 2 d. b) p. yra įtvirtinta, kad „2. Apskaičiuodamos 1 dalies pirmos pastraipos a punkte nurodytus tikslus ir 1 dalies pirmos pastraipos b punkte nurodytas procentines dalis, valstybės narės: <...> gali atsižvelgti į biodujas, kurios įleidžiamos į nacionalinę dujų perdavimo ir skirstymo infrastruktūrą“, yra ir kitos nuostatos, iš kurių manytina, kad Energetikos ministerijos pasiūlymas nebūtų teisėtas. Direktyvos 7 str. 4 d. įtvirtinta, kad „Galutinis atsinaujinančiųjų išteklių energijos suvartojimas transporto sektoriuje apskaičiuojamas kaip visų biodegalų, biodujų ir atsinaujinančiųjų išteklių nebiologinės kilmės kuro, suvartotų transporto sektoriuje, suma“, o 25 str. 1 d. a) p. yra įtvirtinta, „<...> kad ne vėliau kaip 2030 m. galutinio energijos suvartojimo procentinė dalis, kurią sudaro atsinaujinančiųjų išteklių energija, transporto sektoriuje būtų bent 29 % <...>“. Apibendrinant teisinę analizę, Direktyvoje aiškiai įtvirtinta, kad biometano automatiškai negalima įskaityti į transporto sektoriaus tikslus, biometanas turi būti suvartotas transporto sektoriuje.

Tikėtina, kad ateityje Lietuvoje turėsime daugiau biometano gamybos, nei galės suvartoti transporto sektorius. Atitinkamai, įskaičiuoti daugiau biometano suvartojimo transporto sektoriuje, nei iš tikrųjų yra suvartojama transporto sektoriuje, savo esme lemtų fiktyvų Direktyvoje iškeltų tikslų siekimą, prieštarautų Direktyvai ir jos dvasiai.

Apibendrinant, jeigu Energetikos ministerija įgyvendintų šį siūlymą, tikėtina, kad norint pasiekti transporto sektoriaus tikslus ir taip sumažinti išmetamą ŠESD kiekį Lietuvoje, būtų kaip tik sumažintos (Vakarų mokesčių mokėtojų ar degalų tiekėjų sudarytos) ekonominės paskatos vystyti tvaraus kuro, prisidedančio prie ŠESD mažinimo – biometano – gamybos pajėgumus. **Atitinkamai, LVK siūlo šio pasiūlymo atsisakyti.** Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinis direktorius

Emilis Ruželė